

Monumentnummer*: 532332

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **16 september 2016**
Kadaster deel/nr **82818/59**

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Utrecht	Utrecht	Utrecht

Locatiennaam	Locatieomschrijving
Utrecht	Fort Blauwkapel

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Utrecht	H			2208
Utrecht	H			2179
Utrecht	H			1800

*Omschrijving***

Cluster 33. Fundament bomvrij (wacht)gebouw D.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

FUNDAMENT van BOMVRIJ (WACHT)GEBOUW D, als relict van het op het restant van het ravelijn gelegen wachthuis aan de noordelijke - naar de frontzijde gekeerde - toegang tot het fort. Een bomvrij (wacht)gebouw is een verdedigbaar onderkomen met voorzieningen voor manschappen en hun materieel dat bestand is tegen inslagen van projectielen van een vooraf gedefinieerd kaliber. Met de toename van de draagwijdte van het geschut, de kracht van de inslagen van projectielen en de explosieve kracht van (brisant)granaten werd het steeds moeilijker weerstand te bieden tegen beschietingen. Verzwaring van metselwerk, toepassing van schokabsorberende metselsystemen (onder meer door middel van bogen), flauwe hellingshoeken en gebogen of juist puntige vormen, gebruik van beton - en later van gewapend beton - in steeds zwaardere uitvoering, was een van de manieren om de vestingwerken bestand te houden tegen toenemende aanvalskracht. Bovendien was het aanbrengen van aarddekkingen een goed middel gebleken om de energie te

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

absorberen of te dempen. Dit is de reden waarom vele gemetselde of betonnen werken van een aardlaag of een frontbescherming van zand of aarde zijn voorzien. Afhankelijk van de periode van ontstaan - en daarmee van de te verwachten inslagkracht van projectielen - werd van 'bomvrije gebouwen' gesproken, wanneer ze werden geacht bestand te zijn tegen een van tevoren gedefinieerd aantal inslagen van zwaar kaliber.

Het bomvrije wachtgebouw D van het Fort Blauwkapel lag zuidwestelijk van de brug, frontaal tegenover het acces vanuit Maartendijk en Hilversum op het ravelijn dat de noordelijke toegang tot het fort verdedigde. Het is bij de modernisering van het fort in de jaren '70 van de 19de eeuw aan het werk toegevoegd. Het gebouw is omstreeks 1965 gesloopt in verband met de voorgenomen, maar niet gerealiseerde aanleg van een zendstation op het westelijk gedeelte van het fort.

Omschrijving

FUNDAMENT van BOMVRIJ (WACHT)GEBOUW D, daterend van 1873-1875, en bestaande uit zwaar (1,50 à 2,00 cm dik) rechthoekig metselwerk (ca. 10 x 8 m en een uitloper aan de zuidoostzijde) tot ongeveer een meter boven maaiveldniveau. Het fundament laat de sporen zien van twee even grote, naast elkaar gelegen ruimten. De herinnering aan de bijzondere situering van het bouwwerk, op een ravelijn met toegang aan de frontzijde van het fort, draagt sterk bij aan de betekenis van dit deels ondergronds gelegen en in ruïneuze staat verkerende element.

Waardering

Het FUNDAMENT van BOMVRIJ (WACHT)GEBOUW D van Fort Blauwkapel is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel uit 1873-75, als voorbeeld van (het relict) van een naar situering zeldzaam, aardgedekt, bakstenen, bomvrij bouwwerk.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Archeologische waarden vanwege de (mogelijk) in de bodem aanwezige resten en/of sporen van bouwfasen, onderdelen en dergelijke.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bomvrij militair object

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument